

Sápy Szilvia

„Tercelés” Erdőháton

Szatmár vármegyében (comitatus Szatmariensis), Erdőháton, a Tapolnak patak mentén található Vámosoroszi, ahol megőriztek egy ma már ritkának mondható s kihalófélben

Sápy Szilvia zene tanár (Földes) a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola egyházzenei tanszakának hallgatója.

lévő többszólamú éneklési gyakorlatot, a „tercelést”. E többszólamú praxis erdélyi előfordulásait Szabó Csaba alapvető közleményeiből ismerjük; az ő javaslatára gyűjtöttem föl Erdőháton a hazai adatokat. Ezt az éneklési módot a falubeliek tercelésnek nevezik ugyan, ez a meghatározás azonban csak félig igaz. Míg a gymel (cantus gemellus) esetében a cantus firmust alsó vagy felső terc kíséri, addig itt előállnak olyan helyzetek is, amikor az alsó terc és a felső terc a cantus firmusszal egyidejűleg szólal meg. A kétszólamú szerkezet ilyenkor háromszólamúvá fejlődik, s olykor hármashangzat-mixtúrák keletkeznek.

Az „alsó terc, felső terc” terminus felbukkan a szólamok elnevezésénél is. Arra az emberre, aki a fődallamot énekl, egyaránt mondják, hogy a „primet”, az „egyenest” vagy a „rendes hangját” énekl.¹ Arra, aki a fődallam alatti szólamot énekl, azt mondják, hogy az „alsó tercet” énekl. Arra pedig, aki a fődallam feletti szólamot énekl, azt mondják, hogy a „felső tercet” énekl. A faluban van olyan ember, aki az „alsó és felső tercet” is tudja énekelni. Aki a „felső tercet” ki tudja énekelni, minden esetben tudja az „alsót” is. De az alsótercesek közül nincs olyan, aki tudná énekelni a „felső terc” magas hangjait. Az „alsó és felső tercet” a férfiak énekl, a nők csak a prim éneklésében vesznek részt.

Abban, hogy a tercelés napjainkig fennmaradhatott, nagy szerepe volt a hagyományőrzésnek. A jelenlegi énekesek (Nagy József, Szabó Lajos, Szaniszló Albert, Pinczés Dezső, Pinczés András, Csernyi László, Dióverő Elemér, Szaniszló Mihály) apáiktól, nagyapáiktól tanulták, bár ebben az esetben helyesebb, ha a tanulás helyett inkább spontán átvételről beszélünk.² A családi környezet, a rokonság énekes alkalmi ugyanis természetes feltételeket biztosítottak ahhoz, hogy a gyermekek találkozzanak a terceléssel, s a későbbiekben (kb. 20 éves koruktól) maguk is nyilvánosan gyakorolják azt.

Azokat a dallamokat, amelyeket a faluban tercelve énekelnek, három nagy csoportra bonthatjuk: 1) templomi énekekre, 2) temetési énekekre és 3) világi dallamokra, ún. „nótákra”.

Az istentiszteleten sajnos ma már nem tercelnek. Vámosorosziban 1950-tán kb. 30 férfi tercelt. Jelenleg (1997-ben) kb. nyolcan, s ebből két-három férfi a templomban, de ez sem érvényesül, mert a gyülekezet unisono éneklése el-

¹ Itt a „rendes” meghatározás a fődallamra, a cantus firmusra vonatkozik.

² Amikor arról kérdeztem az énekeseket, hogy kitől tanulták a tercelést, az első reakció a következő volt: „Istennek különleges adománya a mi számunkra. Ezt nem lehet megtanulni.”

nyomja.³ A kéresemre összegyűlt énekesek, akik zömükben 70 év feletti idős emberek, meglevenítettek számomra egy parányi töredéket abból a gazdag istentiszteleti gyakorlatból, amelyet ma már csak az idősek emlékezete tart ébren.

Az istentisztelet énekanyaga a Csomasz Tóth Kálmán által 1948-ban kiadott református énekeskönyvön alapszik. Az énekesek életkorából adódik viszont, hogy énekelnek még olyan dallamokat is, amelyek a „régí”, 1921-es kiadású énekeskönyvben található. Azok az énekeskönyvek tehát, amelyek éppen használatban vannak —vagy voltak— jelentősen meghatározták a szöveg és a dallam eredeti alapján a következőképpen történik: énekeskönyvi énekek — hagyományos szöveg genfi zsoltár v. dicséret dallamával (a szövegíró ismeretlen)⁴ — hagyományos szöveg és dallam (a szerző ismeretlen) — hagyományos szöveg dallam nélkül.⁵

A temetésen az énekek mindig személyhez szólnak, a halott korához igazodnak. Előadásuk diktálva történik: a kántor soronként mondja a szöveget, az énekesek pedig utánaénekelnek. A kezdésnél a kántor intonál, a többiek általában a második vagy harmadik hangnál kapcsolódnak be az éneklésbe (példatár, III/1.).

A genfi zsoltárok ilyen jellegű felhasználásával a XVIII. századi diák-melodiáriumok írói is éltek. Melegh Dávid gyűjteményében a 42. zsoltár dallamához például egy részen új szöveg társult (példatár, III/3).⁶

A terceléshez hasonló éneklési technikát Szászcsáváson és a Szilágyságban is alkalmazzák.⁷ A következő táblázat ennek a három területnek a sajátosságait összegzi:

Szászcsávás	Szilágyság	Vámosoroszi
unisono vagy oktávkezdés	unisono kezdés	unisono kezdés
a basszusra jellemző a cantus firmushoz viszonyított alsó tercmozgás; a II. skálafok alatt gyakran V-et intonál	ua.	ua.
az alt T5 távolságra követi a basszust	nincs önálló alt szólam	három szólam esetén az alt T5 távolságra követi basszust
alaphelyzetű dūr- és moll-hármashangzatok párhuzamos mozgása; ritkán négyeshangzatok is előfordulnak	ua.	ua.; néhol az V' zárlatok és a T-S-T-D-T menet a funkciós hallásmódot sejtetik. Ritkán a szűkített hármás is előfordul

³ Az adatokat énekeseink elmondása alapján közlöm.

⁴ A „hagyományos szöveg” meghatározás itt a „kántor-búcsúztatók” irodalmát fogja át.

⁵ A temetési énekek szövegeit a helybeli kántor, Nagy József gyűjtötte össze elődeitől.

⁶ Melegh Dávid melodiáriuma (1797), Debrecen, Nagykönyvtár R. 830. kézirat. Vö. Fekete Csaba — Karasszon Dezső: *A debreceni Kántus története Mácsai haláláig*. Debrecen 1981.

⁷ Szabó Csaba: „A szászcsávási hagyományos harmónia”, in *Zene és szolgálat*. Kriterion, Bukarest 1980. 34.

4–5 szólamú szerkezet (2 szólamú, bővíthető szerkezet)	2–3 szólamú szerkezet	2–3 szólamú szerkezet, egyidejű megszólalása esetén az alábbi kombinációk állnak elő: c.f. + alsó terc; c.f. + felső terc; c.f. + alsó terc + felső terc
a szólamok neve: prím (férfiak, nők), sékunda v. basszus (férfiak, nők), altus (férfiak), diszkantus (férfiak)	a szólamok neve: ld. 160. oldal	a szólamok neve: prím v. egyenes v. rendes (férfiak, nők), alsó terc (férfiak), felső terc v. magas terc (férfiak)
záró hangköz: oktáv, kvint, terc (néha kissé mélyen intonált pikárdiai terc)	unisono zárás v. I. fokú hiányos hármashangzat; néha a dalam finálisa alatt a basszus VI. fokot intonál	N3 zárás
minden szólamban azonos szöveg	ua.	ua.
a hajlítások ritkák	ua.	zárlatokban gyakori átmenő hang

Alapvető azonosságként azonnal szembe tűnik, hogy mindhárom esetben olyan improvizatív éneklési gyakorlatról beszélhetünk, amelynek alapja a középkori gymel, s amely bizonyos esetekben, megfelelő szólamok jelenlétével fauxbourdonná bővíthet.⁸ Szászcsáváson a prím és a sékunda az altussal, a diszkantussal ill. a mélybasszussal bővül. A diszkantus és a mélybasszus a sékundához képest nem hoz új anyagot; kis eltérésekkel mindkettő ugyanazt éneklí egy oktávval lejjebb ill. egy oktávval feljebb. A kiegészítő szólamok meglétét befolyásolja az a tényező, hogy a faluban vannak-e olyan emberek, akik alkalmasak ezeknek a szólamoknak a megszólaltatására. Vámosoroszi-ban az altusnak megfelelő szólam a felső terc, ami ritka, mert a férfiak közül csak kevesen tudják kiénekelni a magas hangokat,⁹ a nők éneklése pedig kizárólag a prím éneklésére korlátozódik. Itt tehát az alsó terc oktávban történő kopulázása elmarad. Ha képzeletben kibővítjük a diszkantussal a Vámosoroszi-ban énekelt 278. dicséret rövid részletét, a szászcsávási hagyományos harmóniával való rokonsága nyilvánvalóbbá válik (példatár III/2). A szilágysági többszólamúság esetében többnyire a kétszólamú szerkezet a meghatározó. Az alkalmankénti többszólamúság itt csupán a basszus *divisije* ill. a különböző variánsok összecsengése révén alakul ki. Így ebben az esetben nincs követke-

⁸ Szabó Csaba: „Új adatok a szászcsávási népi többszólamúságról”, in *Zene és szolgálat*. Kriterion, Bukarest 1980. 56.

⁹ Felsőtercesek: Dióverő Elemér, Szaniszló Albert.

zetesen végigvitt alt szólam sem. A bővítmények nélküli szerkezet Szászcsáváson is megfigyelhető akkor, amikor az éneklő közösségben nincs elegendő ember a kiegészítő szólamok énekléséhez.

Ha harmóniai szempontból végzünk vizsgálatokat, megállapíthatjuk, hogy mindhárom területen az alaphelyzetű dúr- és moll-hármashangzatok párhuzamos mozgása az uralkodó, de Vámosorosziban (pl. a zárlatokban) ritkán a szűkített alaphármas is fellelhető (példatár I/1,4). A négyeshangzatok előfordulása egyik területen sem gyakori. Vámosoroszi jellegzetessége, hogy néhol megmutatkoznak a funkciós hallásmód jelei. Erre utalnak a V⁷ zárlatok (Áldjad, én Ielkem, Dicsőült helyeken, Nyugvó halott), és a T-S-T-D-T menet a 422. dicséretben (példatár I/3,4, II/3,4). Ennek kialakulását későbbi zenei korszakok is befolyásolhatták, de létrejöhetek egy belső zenei igény megfogalmazásaként is, egy-egy dallam ugyanis már önmagában hordozza a funkciós hallásmód jegyeit.

Az azonosság mellett alapvető különbséget a szólamok elnevezésénél találunk. Vámosorosziban a szólamoknak a cantus firmus kivételével nincs neve. Az „alsó terc” és „felső terc” meghatározás is inkább a szólamoknak a cantus firmushoz viszonyított helyzetéről ad eligazítást. A cantus firmusnak viszont egyszerre három neve is van. Ezek: „prím”, „egyenes”, „rendes”. A „prím” és „rendes” szavakat Maróthi György is alkalmazta elméleti munkájában, „A Harmóniás Éneklésről való rövid Tanítás”-ban: § 17. „Az újabb énekekben ritkán vagyon altus, csak három nóta van: cantus primus, mely a főnóta s a tenor helyett való ...” § 1. „Minden sóltárnak csak egy az igaz és rendes nótája, amely a magyar sóltárokban csak maga szokott kinyomtatattni. Ezt a musicusok hívják tenornak, némelyek choralisnak.” § 4. „ha valaki a sóltárok rendes nótáját azaz a tenort igazán tudja énekelni, a többi hármat is akadály nélkül énekelheti ...”¹⁰ Maróthi az „egyenes” elnevezéssel nem él, s az mint szólamnév a XVIII. századi szóhasználatban sem fordul elő. Eredete valószínűleg népi, s a hagyományörzés útján maradhatott köztudatban. A „rendes” meghatározás is ebbe a kategóriába sorolható. Az értekezésből ugyanis kitűnik, hogy ez az elnevezés egy már korábban tudatosult forma, amelyet Maróthi —egy zenei szakkifejezéssel— a tenorral tesz egyenlővé, így segítve a szakszó megértését. A „rendes” és „tenor” alkalmazása közötti időbeli távolságot nem lehet ugyan pontosan meghatározni, annyi azonban bizonyos, hogy a „rendes” mint szólamot jelölő név már a „tenor” beiktatásakor is használatban volt.

A szilágysági szólamnevekről nincsenek ismereteink. Szabó Csaba az anyag feldolgozását Kallós Zoltán gyűjtése alapján végezte, s tanulmányában ezzel kapcsolatban nem közöl adatokat. „A Szilágyságban [...] a többszólamú éneklés a szászcsávásinál szegényesebb, leggyakrabban csak a Csáváson prímnek és basszusnak (sékundának) nevezett szólamokra szorítkozik.”¹¹

¹⁰ Csomasz Tóth Kálmán: *Maróthi György és a kollégiumi zene*. Budapest 1978. 103.

¹¹ Szabó Csaba, „Új adatok ...”, 55.

Szabó Csaba, idézett munkájában, a népi többszólamúságot a szólamok elnevezése, a repertoár és a tenorpraxis alapján a XVIII. századi deákos többszólamúsággal hozta összefüggésbe, s keletkezését is ehhez a korhoz kapcsolta. A különböző területek szólamelnevezéseiben adódó különbségek viszont arra utalnak, hogy ez az éneklési technika a XVIII. századi deákos többszólamúságtól függetlenül, önállóan létezett.

Ezt igazolja Vámosorosziban a cantus firmus elnevezésében mutatkozó sokrétűség és a kísérő szólamok nevének a hiánya. Csáváson a „prím”, „sékunda”, „basszus”, „altus”, „diszkantus”; Vámosorosziban a „prím” megnevezést azok a diákok, lelkészek alkalmazhatták utólag a szólamokra, akik a kollégiumokban zenei képzésben részesültek, s valamilyen formában kapcsolatban voltak vagy kapcsolatba kerültek a népi többszólamúsággal.¹²

A hagyományos harmónia akkor kerülhetett igazán a figyelem központjába, amikor a református kollégiumokban feloldották a többszólamú éneklés tilalmát. Nem véletlen, hogy Szászcsáváson a szólamok elnevezése a XVIII. századi minták alapján történt. Vámosoroszi ezen a téren bizonyos mértékben megőrizte érintetlenségét. A hivatalosan elfogadott szólamnevek hiánya ill. a népi meghatározások a kórusra fejlődés előtti ősállapot jelei. A „tercelés” olyan önkifejezési formának tekinthető, amely a későbbi kórusmunka mellett is megmaradt ősi állapotában, megtartva természetességét és önállóságát.¹³

A „tercelés” technikája a diákok körében is népszerű lehetett. Gondoljunk itt arra, hogy a kollégiumok tanulóbázisát az a paraszti és köznemesi réteg alkotta, amely ragaszkodott hagyományaihoz. A többszólamú éneklésnek ez a formája így kerülhetett a partikulákról a kollégiumba.¹⁴

¹² Vámosoroszit 1540-ben reformálták a Drágffyak és a Bethlenek idejében. Temploma a XV. század második feléből való. Lelkészei: 1546–65 között Barrabás; 1598. június 25-én ordinálták Dombegyházi Mihályt, 1635. november 17-én Czieki Mihályt, 1686. augusztus 11-én Rápolti Jánost; 1712 Szikszay Ferenc; 1722 előtt Szatmári Mihály lévita; 1722–31 Szatmári Pál lévita; 1731–37 Hodosi Miklós lévita; 1837–41 Thuri János; 1741–47 Nábrády György; 1752–55 Pósa Imre lévita, 1758–62 Gyujtó Tamás; 1772–66 Hincs János, 1766–76 Farkas István; 1776–79 Vári István; 1779 Mogyorósi András; 1780–83 ismét Hincs János; 1783–85 Szatmári Molnár János; 1785–88 Kalocsai Mihály; 1790–91 Fekete István; 1791–99 Literáti Vida József; 1799–1805 Harsányi Sámuel; 1805–11 Kabai Ferenc; 1811–12 Hunyadi János; 1812–17 Zabolai Kozma István; 1817–20 Tóth Benjamin; 1820–47 Illyés Mihály; 1907–42 Inczédi Márton; 1942–86 ifj. Inczédi Márton; 1986–94 Nagy Sándor; 1994– Varga Zoltán. Ld. Dr. Barcsa János: *A Tiszántúli ev. ref. egyházkerület főiskolai tanárképzés története*. I–III. kötet. 1905. — Várady József: *Tiszántúli református templomai*. II. Debrecen 1991.

¹³ Az énekesek el tudták különíteni a „tercelést” a kórustól (dalárdától). A felsőtercesek tudták, hogy az a szólám, amelyet énekelnek, a kórusban az altnak felel meg.

¹⁴ A partikuláris iskolahálózat a XVI–XVII. századi protestáns oktatás jellegzetes formája volt. Szerkezete az anyaiskolából (ebben az esetben a Debreceni Református Kollégium) és a résziskolából (partikulák) állt. A partikulák olyan települések voltak, ahova a kollégium diáktanítókat (praeceptorokat, rectorokat) küldött, megbízva őket azzal a feladattal, hogy tanítsák a partikulákon azt, amit a kollégiumokban tanítanak. Így kis falvakban sokszor színvonalas, nyugat-európai mércét követő oktatás alakulhatott ki. A kollégium és a partikulák között viszont nem csupán egyoldalú kapcsolat, hanem kölcsönhatás érvényesült. Adódott ez abból a körforgásszerű folyamatból, amely a kollégium által a partikulákra küldött diáktanítókat s a partikulákról a kollégium-

A kollégiumi többszólamúság rendszerében a népi többszólamúságra úgy kell tekintenünk, mint a melodiáriumi anyag ősképeire. Hiszen ezek azok a gyűjtemények, amelyekben nyomai leginkább megmutatkoznak. A két technika rokon vonása a hármashangzat-mixtúrák gyakori volta. Mégis a két gyakorlat elkülönül egymástól abban, hogy míg a melodiáriumok írói tudatos, szabályok útmutatásait követő munkát végeztek, addig a népi többszólamúság kifejezetten ösztönös, szájhagyományos megnyilvánulása forma.¹⁵

Már Maróthi és utódja, Csákvári Varjas János is ismerhette ezt a gyakorlatot. Maróthi kompendiumában pl. egyszerre bukannak fel a kötött szólamvezetésre és a hagyományos harmóniára vonatkozó szerkezeti sajátosságok.¹⁶ Csákvári négy szólamú tételei között pedig vannak olyanok, amelyek nem az ellenpont szabályai alapján készültek, hanem a párhuzamos mozgásban gazdag hagyományos harmónia jegyeit mutatják.¹⁷

A népi többszólamúság függetlenül létezett ugyan a kollégiumi többszólamúságtól, de a kollégiumi kultúrától mégsem volt független. — Még arra a kérdésre kell választ adnunk, hogy zenei vonatkozásban mi az, amit a kollégiumi kultúra adott a népi kultúrának. Adta egyrészt azt az énekeskönyvi anyagot, amely korszakonként meghatározta az istentisztelet dallamanyagát s a partikuláris iskolahálózatnak köszönhetően a kis falvak kultúrájának részévé válhatott. Az így megismert dallamokra már csak a „tercelés” technikáját kellett alkalmazni, s kész volt a „harmónia”. Adta másrészt azokat az énekes alkalmakat, amelyek a kollégiumi élet szerves tartozékai voltak. Gondoljunk csak Vámosoroszi esetében az istentiszteleti és temetési énekes szolgálatra!

Sajnos, a „tercelés” napjainkban elérkezett végső stádiumához. Megszakadni látszik az a természetes folyamat, amely több évszázadon keresztül nemzedékről-nemzedékre biztosította fennmaradását. Ha a jelenlegi énekesek meghalnak, velük hal a „tercelés” is.¹⁸

ba érkező továbbtanulók folytonos cserélődésében nyilvánult meg. Ld. Sápy Szilvia: *A Debreceni Református Kollégium zenei élete és hatása Magyarországon (1538–1950)*. OTDK pályamunka. 76–86. o.: „A kollégium partikularendszere”.

¹⁵ Minden egyes melodiáriumban található egy elméleti összefoglaló, amely a „harmónia kitsinálásának” a szabályait tartalmazza.

¹⁶ Maróthi: *A harmóniás éneklésről való rövid tanítás* ... § 2. „... Ha hatan vagynak az éneklők, kettő, a legerősebb s öregebb szavú, énekeljen bassust, kettő tenort, egy discantust és egy altust. De mikor discantisták is vagynak, olyankor nem is igen szükség, hogy a bassus erősebb légyen a tenornál, mivel a discantus gyakran megegyez a bassussal”. Idézi Legány Dezső: *A magyar zene krónikája*. Budapest 1962. 79–82.

¹⁷ Szabó Csaba: „Maróthi György, Orbán Sigmund és a csávási hagyományos harmónia”, *Maróthi-émlékünnepség 1994*. Debrecen. (előadás)

¹⁸ A tercelés kihálásának legfőbb oka az, hogy a maiak nem látják értékeit. Énekesünket idézve: „Mi átvettük az őseinktől, de mitőlünk nem veszik által.” Ezúton köszönöm meg Varga Zoltán lelkésznek és feleségének a segítőkészségét. Közbenjárásuk tette lehetővé, hogy találkozhassam a „terceléssel”. Köszönöm továbbá Nagy József kántornak, Szabó Lajosnak, Szaniszló Albertnek, Szaniszló Mihálynak, Pinczés Dezsőnek, Pinczés Andrásnak, Csényi Lászlónak, Dióverő Elemérnek, hogy éneklésükkel hozzájárultak e páratlanul gazdag anyag feltáráshoz.

Példatár

I/1. A 42. genfi zsoltár

1) 2)
Mint a szép hí-ves pa-tak-ra A szár-vas kí-ván-ko-zik.

3)
Lel-kem úgy ó-hajt U-ram-ra, És hoz-zá fo-nász-ko-dik.

4) 5)
Te-hoz-zád, én Is-te-nem, Szom-jú-ho-zik én lel-kem,

6)
Vaj-jon szí-ned e-le-i-ben Mi-kor ju-tok, é-lő Is-ten?

2. vers: Könnyhullatásim énnékem ...

1) 2) 3) 4) 5) 6)

I/2. A 396. dicséret (a 288. dicséret dallama)

1)

Éb-redj, bi-zony-ság té-vő lé-lek! A vár-fa-lak-ra ő-rök áll-ja-nak,

Kik bát-ran szól-nak s harc-ra ké-szek, Ha éj bo-rul le vagy ha kél a nap

Hí-vá-suk zeng-je, mesz-sze szer-te-szét,

Az Úr-hoz gyűjt-ve né-pek se-re-gét!

2. vers: Ó, bárha lángod fellobogna ...

1)

I/3. A 264. dicséret

1) 2)

Ald-jad, én lel-kem, a di-cső-ség é-rős Ki-rá-lyát!

3)

Ó-né-ki meny-nye-i ka-rok-kal e-gyütt zengj há-lát!

4) 5) 6)

Zú-gó ha-rang, é-nek és or-go-na-hang, Mind az ő szont ne-vét áld-ják!

2. vers: Adjad Őt, mert az Úr ...

1) 2) 3) 4) 5) 6) 7)

I/4. A 278. dicséret

1) 2) 3)

Di-csó-ült he-lye-ken, meny-nye-i pa-ra-di-osom-ban,

4)

A-kik ví-ga-doz-tok vég-he-t-t-len bol-dog-ság-ban,

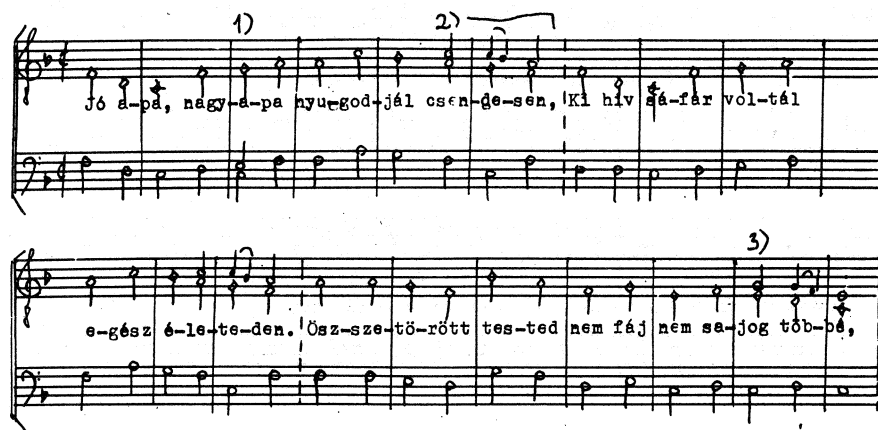
Vagy-tok meg-ú-jult ál-la-pot-ban: Az Úr ne-vét szép é-nek-szó-ban,
No dí-csér-jé-tek ví-gas-ság-ban.

2. vers (283. dicséret, 5. vers): E gyülekezetben ...

Temetési énekek

II/1. (A 89. genfi zsoltár dallama)

Jó a-pá, nagy-a-pa nyu-god-jál cse-n-ge-sen, Ki hív á-fár vol-tál
e-gész é-le-te-den. Ősz-sze-tő-rött tes-ted nem fá-j nem sa-jog töb-bé,

Ha-lál hi-deg ke-ze kő-por-só-ba té-te-té. Mun-kás ke-ze-i-det
nem e-me-led fel töb-bé, Tisz-ta lel-ked fel-száll, mert az a meny-nye-i-dé.

2. vers: Sokat munkálkodtál házadnak népéért, / de sose feledve Isten dicsősé-
ségét. / Gyászravatalodon nyogodjál hát, jó apa, / ki voltál házadnak biztos
fundámentoma. / Örködő szemeid nem nyitod már fel többé, / lelked fenn
a mennyben nyugodjék meg örökké!

(Majd a 162. dicséret dallamán folytatva)

Gyor-san re-pül é-le-tünk-nek len-gő csó-na-ka, Nem sejt-ve a vészt,
mely fe-let-te ke-reng, Ha int a vég-óra tű-nik a lét fá-k-lyá-ja.

2. vers: Azért bár eljő halálunk, / innét megválunk, / de nem félünk, mert hiszünk Megváltónkban, / hogy szent országodban / boldog hazát találunk.

1) 2) 3) 4) 5)

II/2. (A 135. zsoltár dallamára)

1) 4) 6) 2) 8) 12) 3)

Im-már el-jött az ó-ra, | In-đu-lok új la-kom-ba |

9) 4)

Fáj-dal-mim már nem ér-zem, | Mely-ben e föl-dön él-tem. |

10) 11) 5)

Mín-den gond-tól meg-vál-tam, | Mig kö-zöt-te-ték vol-tam, |

13)

2. vers: Csendes, jó feleségem, / gondosan ápolgattál, / mellettem virrasztottál. / A jó Isten tégedet, / áldjon hosszú életet!

3. vers: Gyermekeim engemet / soha ne feledjétek! / Szeretetben éljétek, / míg e földön éltek! / Egymást el ne hagyjátok, / áldás szálljon reátok!

4. vers: Jó lett volna még élni, / az Isten házába járni, / de én ettől megváltam, / gyászkoporsóba szálltam. / Már lelkemet a mennybe / Isten elhelyezte.

5. vers: Végtisztelő barátok, / jó szomszédok, rokonok, / nehéz bár az elválás, / dicső a feltámadás. / Én elmegyek tőletek, / Isten legyen veletek!

2. vers 1) 2) 2, 4, 5. vers 3) 2. vers. 4) 2. vers 3. vers 5) 2, 3, 4. vers

6) 3. vers 7) 4, 5. vers 8) 4. vers 9) 4. vers 10) 4. vers 11) 5. vers

11) 4. vers 12) 5. vers 13) 5. vers

A sírnál
II/3. (A 38. zsoltár dallamára)

1) 5) 2)

Nyug-vó ha-lott, á-lom jött rád, meg-állt ó-rád, mé-lyen el-szen-de-ri-tett

3) 4)

It-ten vir-rasz-tá-nak ve-léd, ki-két kéz-let, míg do-bo-gott, sze-re-t tt.

2. vers: Gyászágyon vagy kiterítve, / elkészítve, / a sír hosszas útjára, / de még el nem ereszhetnek, / mert szeretnek, / ezért foly szemük árja.

3. vers: Hideg a szív, hideg a kéz, / a szem nem néz / édesen már felétek, / mivel ő a síré lett már, / az reá vár, / csak egy percig tiétek.

1) 2. vers 1) 3. vers 2) 2,3. vers 3) 2. vers 4) 2. vers

4) 3. vers 5) 2,3. vers

II/4. A 422. dicséret

1) 2) 3)

Hadd men-jek, Is-te-nem, Min-dig fe-léd, Fáj-dal-mak út-ja-in

4) 5)

Min-dig fe-léd, Ó sok ke-reszt-je van, De ez az én u-tam,

Mert hoz-zád visz U-ram, Min-dig fe-léd.

2. vers: Ha este száll reám ... 3. vers: Szívemtől trónodig ... 4. vers: Álomlátás után ... 5. vers: Csillagvilágokat ...

1) 2,3,4,5. vers 2) 2,3,4,5. vers 3) 2,3,4,5. vers 4) 3. vers

5) 3, 4. vers

Ritmus: Az 1928-as énekeskönyv alapján vannak ritmizálva az alábbi énekek: I/1, 4, II/1, 2, 3. Az 1948-as énekeskönyv alapján pedig az alábbiak: I/3, II/4. — A szaggatott vonal azokat a szakaszokat határolja el, amelyek az énekesek diktálás alapján énekeltek.

III/1

KÁNTOR:

Nyugvó halott, álom jött rád.

ÉNEKESK:

Nyug-vó ha-lott, á-lom jött rád.

KÁNTOR: Megállt órád.

ÉNEKESK:

Meg-állt ó-rád.

KÁNTOR: Mélyen elszenderített.

ÉNEKESK:

Mé-lyen el-szen-de-ri-tett.

rth.

III/2.

Di-cső-ült he-lye-ken meny-nye-i pa-ra-di-csom-ban.

stb.

III/3

①

A
C

Meg-un-tam már e vi-lá-got, A meny-nye-it kí-vá-nom.
Ó-haj-tom a bol-dog-sá-got, A tes-tit nem is szá-nom.

T
D

Meg-un-tam már e vi-lá-got, A meny-nye-it kí-vá-nom.
Ó-haj-tom a bol-dog-sá-got, A tes-tit nem is szá-nom.

S
B

Meg-un-tam már e vi-lá-got, A meny-nye-it kí-vá-nom.
Ó-haj-tom a bol-dog-sá-got, A tes-tit nem is szá-nom.

Mert en-nek mé-l-tó-sá-ga A-ma fe-lett nagy s drá-ga,
Mert en-nek mé-l-tó-sá-ga A-ma fe-lett nagy s drá-ga,

Mi-vel itt szen-tek la-koz-nak, Ho-sán-nál-va mu-la-toz-nak.
Mi-vel itt szen-tek la-koz-nak, Ho-sán-nál-va mu-la-toz-nak.

②

A szólamok sorrendje felülről lefelé: alt, *concantus*, tenor, *discantus*, *subcantus*, basszus.

1. Az eredetiben ritmizálatlan. Ritmus: Énekeskönyv Magyar reformátusok használatára 1948.
2. Hibás lejegyzés az eredetiben (a basszus egy szekunddal lejjebb).

A tömött hangjegyek a kiegészítő szólamokat jelölik.